

נקודה למחשבה

מחשבה אקטואלית
מפרשת השבוע

קדימה, צעד!

פרשת לך לך

'אם' ו'עד'
הכוונה היא לתאר
שני דברים רחוקים זה
מזה. מדבר גדול ועד דבר
קטן. כאן נדמה שהפער קטן
במיוחד. מה ההבדל בין חוט לשרוך
נעל? מדוע אברהם נותן את שתי
הדוגמאות הללו, נראה שאין ביניהם הבדל
כלל!

מלחמה. ארבעה מלכים את החמישה. אברהם
אבינו שומע שלוט אחיינו נשבה במלחמה, יחד עם תושבי
סדום. אברהם רץ אחרי חמשת המלכים, נלחם בהם,
מנצח ומשחרר את השבויים ובהם גם לוט אחיינו.

התורה מתארת כי לאחר המלחמה מלך סדום פנה
בבקשה לאברהם אבינו: וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ-סֹדֶם אֶל-אַבְרָם תֵּן-
לִי הַנֶּפֶשׁ וְהַרְכָּשׁ קַח-לָךְ: וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל-מֶלֶךְ סֹדֶם
הֲרַמְתִּי יְדֵי אֱלֹהִי אֶל עֲלִיּוֹן קִנְה שָׁמַיִם וְאֶרֶץ: אִם-מַחֲזִיט
וְעַד שְׂרוֹךְ-נֶעֱלָ וְאִם-אֶקַּח
מִכָּל-אֲשֶׁר-לָךְ וְלֹא תֹאמַר אֲנִי
הָעֹשֶׂה לְךָ אֶת-אַבְרָם: (בראשית,
יד, כא-כג).

מלך סדום מבקש
להשאיר בידי אברהם את
הרכוש אותו צבר במהלך
המלחמה, אך אברהם מסרב:
ולא תאמר אני העשרתי את
אברם. זו אינה הפעם
הראשונה בה אברהם אבינו מקבל הצעה לכסף רב.
מוקדם יותר בפרשת השבוע פרעה מלך מצרים לוקח את
אשתו, שרה, שלא כדין. בזמן ששרה היתה בביתו של
פרעה, היטיב המלך לאברהם ונתן לו מתנות רבות:
וְלֹאֲבָרָם הִיטִיב בְּעִבְרָה וַיְהִי לוֹ צֹאן וּבָקָר וַחֲמֹרִים וְעֶבְדִּים
וְשִׁפְחָת וְאֶתְנַת וְגַמְלִים:

שם איננו רואים התנגדות של אברהם לקבלת
המתנות. שם הוא לא מסרב לקבל את שלל הנכסים
מפרעה בנימוק שלא יאמר פרעה כי הוא העשיר את
אברהם. מדוע? מה ההבדל בין פרעה לבין מלך סדום?
מדוע לברע מלך סדום הוא מסרב ואילו מפרעה הוא לוקח
בשמחה?

בנוסף יש להבין את המשפט אותו אומר
אברהם אבינו למלך סדום: 'אם מחוט ועד שרוך
נעלי. בדרך כלל כאשר משתמשים במילים

שאלה זו
מתחדדת כאשר אנו
לומדים כי לשתי
הדוגמאות שהביא אברהם
היתה השפעה רחבה, לאורך
דורות. חכמים במדרש
מלמדים כי בתמורה לווייתורו
של אברהם על הצעתו של
מלך סדום הוא זכה לשתי

הכח החיובי, זה שבלעדיו אין לעולם תקווה, הופך להיות הרסני ושלילי ברגע שאין לו גבולות

מצוות המלוות את בניו עד היום:

אָמַר רַבִּי אֲבָא בַר מַמְלָא אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
אֶת אֲמֶרֶת אִם מַחֲזִיט, חֲזִיד שְׂאֲנִי נוֹתֵן לְכַנִּיד מִצְוֹת צִיצִית...
וְעַד שְׂרוֹךְ נֶעֱלָ, חֲזִיד שְׂאֲנִי נוֹתֵן לְכַנִּיד מִצְוֹת יִכְמָה...
(בראשית רבה, מ"ג).

שתי מצוות. מצוות ציצית ומצוות חליצה.

מלבד הצורך להבין את הדוגמאות של אברהם,
עלינו להבין גם את השכר שקיבל. מילא מצוות ציצית היא
מצווה חשובה, מצווה שמזכירה את כל מצוות ה'. אך מה
יש בה בחליצה, טקס קצר שנעשה על מנת לאפשר
לאישה אלמנה שבעלה מת בלא בנים, להינשא? מדוע זה
נחשב שכר? כיצד הדבר עומד בהשוואה למצוות ציצית?

לדרך הנכונה לחיות כאן בעולם.
להתפרנס, לעבוד ולהרוויח כסף, אך החוט
המקשר ביניהם לבין ממונם יהיה תמיד האמונה בחי-
עולמים, בדרך התורה והמצוות.

•

ניסיתם ללכת פעם בלי נעליים? לא נעים. כואב.
ועם נעליים בלי שרוכים?

שרוך הנעל עולה כמה שקלים, אבל הוא מהדק
את הנעל סביב הרגל. הוא מוודא שההליכה שלנו תהיה
יציבה, ישרה וממוקדת.

כך אומר אברהם: ייתכן שאתה שואל את עצמך
מה זה משנה? מה אכפת לי אם אני מחובר לכסף בצורה
נכונה, למה חשוב לי לחיות כאן בעולם כזו?
התשובה פשוטה: כי אני מזכיר לעצמי לאן אני הולך. אני
יודע שלא אישאר כאן לנצח. אני הולך לקראת חיי-נצח
בעולם הבא. אני חי טוב בעולם הזה, אבל חי נכון. 'שרוך
הנעל' נדמה כמשהו שולי וזול, אבל עליו מבוססת ההליכה
היציבה. אם אסטה אפילו במשהו קטן ופשוט אמצא את
עצמי כושל, נתקל ומתבלבל.

השכר על האמירה הזו היא מצוות חליצה, מצווה
שמזכירה גם לחיים את הישארות הנפש. מצוות החליצה
מזכירה לכל מי שנשאר כאן אחרי מותו של הנפטר כי
המוות הוא לא הסוף. החיים שלנו הם צעדה לקראת עולם
של נצח, עולם של אמת.

כך מלמד אותנו אברהם: אפשר להתעשר, אפשר
להרוויח כסף, אבל צריך חשוב תמיד על הדרך בה אנו
מרוויחים אותו. האם החיבור נקי? האם אנו שמחים עם
החוט המקשר בינינו לבין הכסף?

אל תשכחו, אומר לנו אברהם. אנו בצעידה. אנחנו
הולכים לקראת עולם טוב יותר. בואו נשתמש בעולם הזה
בצורה טובה, נקייה וכשרה, שלא נמצא עצמנו עם נעליים
אבל בלי שרוכים...

אברהם אבינו מלמד אותנו את היחס הנכון לעושר.
אין בעיה בהתעשרות, התורה לא מתנגדת לריבוי נכסים,
ממון והון. השאלה היא הגישה.

מלחמת המלכים היתה נס. התערבות א-לוהית
בזכותה אברהם הצליח לנצח. לא היתה דרך הגיונית לנצח
את המערכה הזו בלי שהקב"ה יעמוד לימינו. בשעה
שמלך סדום מבקש להשאיר אצל אברהם את השלל אותו
צבר במלחמה נוצרת בעיה. במקום שיהיה ברור שהקב"ה
נתן לו את הכסף, מישוהו מתערב בדרך. מלך סדום יכול
יהיה לומר: אני העשרתי את אברהם. זה ישנה את הגישה
לכסף ולכן אברהם מסרב לקחת שקל.

וכך הוא מסביר: נניח שלאדם יש ערימה גדולה של
בדים. האם יש לו מה לעשות עמם? האם הוא יכול
להשתמש בהם? בודאי שלא. חסר לו דבר אחד קטן,
נראה שולי, אך הכל עומד עליו: החוט. יכולים להיות בידי
האדם אריגים בשווי אלפי שקלים, אבל היכולת להשתמש
בהם בצורה נכונה תלויה על החוט המחבר. כך אומר
אברהם למלך סדום: אם הקשר ביני לבין הכסף יהיה קשר
לא נכון, הכל יהיה חסר משמעות. אם תהיה אפשרות
לומר שמי שחיבר ביני לבין השלל אינו אלוקים אלא אתה
– זה יגרום ליותר נזק מתועלת.

כאשר אברהם קיבל את הכסף מפרעה זה היה על
פי דין. פרעה לקח את שרה ולכן הגיע לו לקבל את הכסף.
שם לא היתה בעיה של טענת 'אני העשרתי' כיוון שהכסף
הגיע לאברהם בזכות. כאן, במלחמה, הכסף הגיע
לאברהם בחסד, בנס שמיימי. אם תינתן אפשרות לערב
גורמים זרים בכך הרי שהחיבור יהיה בעייתי. החוט
המקשר יהיה פגום. על חיבור פגום כזה אברהם מוותר
מראש.

בתוצאה מאמירה זו אברהם מקבל את מצוות
הציצית. הציצית משתלשלת מהבגד ומזכירה את כיסא
הכבוד. היא מזכירה לנו את אופן החיבור הנכון לעולם
באמצעות תורה ומצוות. אברהם שדאג לחיבור הנכון
זכה שילדיו יסתובבו תמיד עם תזכורת

אתר 'נקודה למחשבה' • הגות ומחשבה יהודית | רוצים להעיר? להאיר?
מוזמנים לפנות בטלפון: 054-849-6992 | nekudalemachshava.co.il

מעוניינים לקבל 'נקודה למחשבה' בכל שבוע למייל? כתבו לכתובת moshe.oppen@gmail.com